

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto
PL 25
00023 Valtioneuvosto

Oikeusministeriö

12. 01. 2008

ad 12/41/2007

Lausuntopyyntönnö 10.11.2008, OM 12/41/2007, OM 004:00/2008

**Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä
(Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:5)**

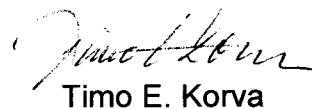
Oikeusministeriö on pyytänyt Lapin lääninhallitukselta lausuntoa työryhmän mietinnöistä "Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä" (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:5).

Mietintö sisältää ehdotuksen hallituksen esitykseksi Eduskunnalle käsittelyn joutuisuutta hallinnossa ja oikeussuojakeinoja käsittelyn viivästyessä koskevaksi lainsäädännöksi. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi viranomaisille velvollisuus asettaa toimialaansa kuuluville asiaryhmille kohtuulliset käsittelyajat. Tämän lisäksi ehdotetaan säädettäväksi uusista oikeussuojakeinoista (kiirehtimisvaatimus ja viivästysvalitus), jotka olisivat asianosaisen käytettävissä hänen oikeuttaan, etuaan tai velvollisuuttaan koskevan asian käsittelyn viivästyessä hallinnossa. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hallintolakia, hallintolainkäyttölakia ja hallinto-oikeuslakia. Esityksen keskeisenä tavoitteena on oikeusturvan parantaminen hallinnossa.

Lapin lääninhallitus pitää esitystä perusteltuna ja kannatettavana. Esityksen vaikutuksia arvioitaessa tulisi kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota siihen, että viranomaisilla on riittävät resurssit asioiden käsittelyyn asetettujen määräaikojen puitteissa.

Lapin lääninhallituksen hallinto-osasto on pyytänyt myös muiden osastojen lausuntoa esityksestä. Oikeushallinto-, kilpailu- ja kuluttajaosasto on antanut esityksestä lausunnon, joka toimitetaan ohessa liitteenä.

Maaherra

Timo E. Korva

Kansliapäällikkö

Kaisa Ainasoja

Liite

Oikeushallinto-, kilpailu- ja kuluttajaosaston lausunto 18.12.2008/ D. 111 A

Oikeushallinto-, kilpailu ja kuluttajaosasto

LAUSUNTO

Lapin lääninhallitus
Kehittämispäällikkö
Marja-Lea Hallikainen

OM 004:00/2008

Lausunto oikeusministeriön työryhmän mietinnöstä "Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä" (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:5)

Lähtökohta on hyvä ja kannatettava. Esitys mahdollistaa kansalaisten oikeusturvan parantamisen tapauksissa joissa viranomainen jättäytyy passiiviseksi. Mietintö jättää kuitenkin avoimeksi joitakin kysymyksiä joita voisi olla syytä pohtia.

Perustuslaki

Suomen perustuslain (PL) 2 luvun 6 §:ssä on perusoikeutena turvattu ihmisten yhdenvertaisuus. Lain muutostekstistä ei ilmene, mitä viranomaisella tässä yhteydessä tarkoitetaan. Mikäli sillä tarkoitetaan alempiasteista viranomaista kuin ministeriö, voisi se johtaa samanlaisissa asioissa erilaisiin käsittelyaikoihin eri alueilla Suomessa. Esimerkkinä mainittakoon muun muassa ulosottovirastot ja poliisilaitokset, joissa asioiden käsittelyaikojen vaihtelu voisi olla merkittävääkin. Olisivatko erilaiset "kohtuullisten käsittelyaikojen" asettamiset perustuslain mukaisia ?

Resurssointi

Eduskunta päättää laista sekä budjetista. Nyt esitetystä muutoksesta aiheutunee mitä ilmeisimmin lisätyötä suorittavan tason viranomaisille. Lisätyö ei ilmenne niinkään hallinto-oikeuksissa vaan alemman tason suorittavissa viranomaisissa. Vain riittaisat tapaukset etenevät hallinto-oikeuteen. Mikäli kansalaiset käyttävät esityksen mukaista oikeutta edes joissakin määrin, johtaa se siihen että suorittavien viranomaisten aika priorisoidaan näiden asioiden käsittelyyn. Edellä mainittu aika on pois perustehtävistä, jolloin erityisesti jo nyt ruuhkautuneissa viranomaisissa se johtaa entistä pahempiin viivästyksiin. Resursoinnin huomioimista puoltaa voimakkaasti myös se tosiseikka, että valtionhallinnon henkilöstöä vähennetään merkittävästi tulevina vuosina, mutta lainsäädännön osalta ole minkäänlaista osoitusta että siitä aiheutuvat velvoitteet olisivat vähenemässä, päinvastoin. Priorisointi ei tarkoittane sitä, että joitakin laissa säädettyjä tehtäviä voitaisiin jättää kokonaan hoitamatta sen perusteella. Tämä edellyttää riittävän resursoinnin varmistamista jo lakia säädettäessä. Mikäli kyseessä on eduskunnan oikeusasiamiehelle osoitettujen kantelujen poistaminen tämän tyyppisissä asioissa, tulisi kriittisesti arvioida siitä aiheutuva työ määrä ja sen tarvitsema resurssointi suhteessa alaisen suorittavan hallinnon toiminnan lisäresurssin ja mahdollisen tosiasiallisen toiminnan mahdollisuuksien heikentämiseen. Samassa yhteydessä voisi tarkastella sitäkin, onko eduskunnan oikeusasiamiehelle tehtävä kantelu jo nykyisellään riittävä menettelytapa asiassa, johtaahan se samaan lopputulokseen ilman muutoksenhakumahdollisuutta.

Kenen oikeusturvaa muutos parantaisi

Perustuslaissa mainittu yhdenvertaisuus edellyttää kansalaisten yhdenvertaisuutta. Esityksen toteutuessa on mahdollisuus, että ne jotka ovat jo muutenkin olleet niin valveutuneita ja joilla on ollut resursseja vaatia oikeuksiaan eduskunnan oikeusasiamieheltä, saisivat käyttöönsä uuden prosessin mukaan lukien myös muutoksenhakumahdollisuuden hallinto-oikeuden päätöksestä. Kansalaiset jotka eivät ole olleet yhtä valveutuneita ja joilla ei ole ollut käytettävissään riittäviä resursseja odottavat edelleen päätöksiä asioissaan. Priorisoimalla kiirehtimisvaatimuksen tekijöiden asiat muiden kansalaisten edelle, vaikka noiden muiden kansalaisten asiat olisivat merkityksellisimpiäkin, normaali kansalaisten asioiden käsittely lykkääntyisi entisestään ja heidän oikeusasemansa heikkenisi. Viranomaisilla on tapauksessa neuvontavelvollisuus, joka käytännössä tarkoittaisi neuvontaa viivästymisvaatimuksen tekemisestä ja siten oman asiansa priorisointia suhteessa muihin. Viranomaisilla kuluisi enemmän aikaa kiirehtimisvaatimusprosessiin muutoksenhakuineen kuin itse varsinaisen työn suorittamiseen tältä kannalta tarkasteltuna. Hyvä lopputulos olisi, että viivästymisiä ei ensinkään olisi, ja tähän voitaneen vaikuttaa ainoastaan riittävällä ja tehokkaalla resursoinnilla. Mikäli resursointi varmistetaan, esitys olisi tältäkin osin erittäin tervetullut niihin poikkeustapauksiin, joissa viivästyminen johtuu yksinomaan haluttomuudesta tai siihen verrattavasta muusta syystä.

Rinnakkaiset prosessit

Todettakoon, että esityksen läpimenosta huolimatta edelleen jäänee mahdollisuus kannella asiasta eduskunnan oikeusasiamiehelle. Koska viivästymisasioihin liittyy yleensä muitakin viivästymiseen liittyviä asioita, kuten esimerkiksi virkamiehen käyttäytymisvelvollisuus, tiedossa ei ole kuinka monta valitusta eduskunnan oikeusasiamiehelle jäisi tekemättä verrattuna nykyiseen esityksen mennessä lävitse. Poikkeuksellista ei liene sekään, että kansalainen joka on valveutunut ja jolla on riittävästi resursseja, käynnistää asiassa samanaikaisesti rikosprosessin esimerkiksi virkavelvollisuuden laiminlyönnistä. Todella tulehtuneissa tilanteissa tämä ei liene poikkeuksellista. Toivottavaa olisi, että samaan asiaan liittyvät prosessit voitaisiin keskittää (nyt viivästymisprosessi hallinto-oikeuteen, rikosprosessi käräjäoikeuteen jota ennen poliisiin esitutkinta ja syyttäjän syyteharkinta) ja käsitellä yhdellä kertaa, joka olisi kansalaisyhteiskunnan etu sekä virkamieskoneiston kannalta edullisinta ja tehokkainta.

Kansalaisen oikeusasema

Nykyisin asian voi saada eduskunnan oikeusasiamiehen käsiteltäväksi ilman kustannuksia. Mikäli kiirehtimisvaatimuksen prosessaaminen etenee hallinto-oikeuteen, tulisi varmistautua ettei siitä aiheudu maksuja, koska muutoin kansalaisten oikeudellinen asema tältä osin huononisi. Kansalaisten oikeusaseman heikentymisenä kuitenkin lienee pidettävä sitä, että asioidessaan hallinto-oikeudessa, jossa normaali kansalainen tarvitsee oikeudellista avustajaa, kansalaisen hävitessä jutun hänen kannettavakseen jäävät avustajan kulut. Eduskunnan oikeusasiamiehen kautta asioidessa tätä kului-riskiä ei synny.

Laillisuusvalvonta

Viivästymisten osa-alueeseen voitaisiin kiinnittää enemmän huomiota laillisuusvalvonnassa, niin sisäisessä kuin ulkoisessakin. Voisi selvittää, olisiko laillisuusvalvonnan tehostaminen ja resursoiminen parempi ja tehokkaampi vaihtoehto. Tämä voisi olla erityisesti kansalaisten kannalta yhdenvertaisuutta lisäävä toimintamuoto viivästymisten osalta. Se kohtelisi samalla tavoin sekä niitä joilla on osaamista ja resursseja ja kuin niitä joilla niitä ei ole.

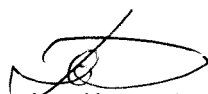
Yhteenveto

Yhteenvetona todettakoon, että uudistus on hyvä ja kannatettava sillä edellytyksellä, että todellisella toimijatasolla varmistaudutaan asianmukaisista resursseista ja prosesseja keskitetään. Esityksen vaihtoehtona tulisi kuitenkin selvittää, olisiko laillisuusvalvonnan tehostamisella

saatavissa samat tai jopa parempi lopputulos kansalaisten kannalta ja samalla kustannustehokkaammin.

Rovaniemellä 18.12.2008

Oikeushallintopäällikkö

Leo Kortessalmi